

BÚZA LÁSZLÓ

A rendvédelmi hivatásetikai kódex és etikai eljárási szabályzat

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) módosításáról szóló 2011. évi CLXXXIV. törvény¹ 5. §-a 2012. január 1-jei hatállyal létrehozta a Magyar Rendvédelmi Kart, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak és közalkalmazottainak önkormányzattal bíró rendvédelmi szakmai, érdekeképviselői köztestületét.

Az rendvédelmi karnak *ex lege* tagja lett a rendőrség, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a büntetés-végrehajtási szervezet, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal és 2013. január 1-jétől az Országgyűlési Őrség hivatásos szolgálati és közalkalmazotti jogviszonyban álló tagjai.

A Magyar Rendvédelmi Kar közgyűlése 2012. június 29-én elfogadta a köztestület alapszabályát, és eleget téve a törvényhozói parancsnak, megválasztotta a tisztségviselőket, közöttük az etikai bizottság elnökét és húsz tagját. Utóbbira azért volt szükség, mert a jogalkotó – egyebek között – a rendvédelmi kar kompetenciájába utalta a hivatásetikai részletszabályok megalkotását, az etikai eljárás rendszerének a kialakítását, illetve az etikai eljárások lefolytatását.

Írásomban a Magyar Rendvédelmi Kar Közgyűlése által 2013. május 28-án elfogadott rendvédelmi hivatásetikai kódex és etikai eljárási szabályzat keletkezéséről, felépítéséről, elemeiről kívánok képet adni.

A szabályzatok keletkezése

A rendvédelmi kar alapszabályának elfogadása után megindult az egységes etikai kódex kidolgozása, amely nem volt könnyű feladat, tekintettel arra, hogy a szabályozás tárgya olyan, a jogszabályokban leírtakon kívüli erkölcsi

¹ Pontos címe 2011. évi CLXXXIV. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény közsolgálati életpályák összehangolásával összefüggő, valamint egyes munkaügyi tárgyú törvények módosításáról.

követelmények, elvárások amelyeket a rendvédelem területén dolgozóknak „illik” betartaniuk.

Kiindulásként – az egyes szabályozások megismerése céljából – sor került a rendvédelmi szervek etikai kódexeinek összegyűjtésére, továbbá a Magyar Rendészettudományi Társasággal és a Belügyminisztériummal is egyeztetett *Dobson Tibor* tűzoltó dandártábornok, a Magyar Rendvédelmi Kar elnöke és *dr. Búza László* pénzügyőr őrnagy, a Magyar Rendvédelmi Kar etikai bizottságának elnöke.

Az elkészült tervezeteket a rendvédelmi karon belül köröztették, majd az etikai bizottság ülésén is megtárgyalták őket, e fórumon a szövegen pontról pontra végigmentek a jelenlévők.

Alaptörekvés volt, hogy minél szélesebb kör nyilvánítson véleményt a tervezetokról, ezért azokat a rendvédelmi kar elnöke a rendvédelmi szervek felsőfokú szervein (Országos Rendőr-főkapitányság, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Hivatal, Információs Hivatal, Nemzeti Védelmi Szolgálat, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, Országos Katasztrófavédelmi Igazgatóság) kívül a Nemzeti Adatvédelmi és Információs Hatóságnak is megküldte észrevételezésre. Elmondható, hogy hasznos javaslatok érkeztek vissza, ezek egy része bekerült a tervezetbe.

Időközben az etikai bizottság elnökének felvetésére a Belügyminisztérium pontosította, hogy a Hszt.-ben említett hivatásetikai részletszabályok és a rendvédelmi hivatásetikai kódex megfogalmazás analóg egymással, így az etikai szabályzat megkapta végső címét.

Az előzőek mintegy háromnegyed éves munkát öleltek fel folyamatos egyeztetésekkel, és a végső produktum a rendvédelmi hivatásetikai kódex és etikai eljárási szabályzat lett.

A szabályzatokról általában

Elsősorban ki kell emelni, hogy a szabályzatok nem jogszabályok², azonban törvényi felhatalmazásra készültek el, és a rendvédelmi kar tagjaira kötelező hatályúak.

² Az alaptörvény T) cikkének (2) bekezdése alapján jogszabály a törvény, a kormányrendelet, a miniszterelnöki rendelet, a miniszteri rendelet, a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete, az önálló szabályozó szerv vezetőjének rendelete és az önkormányzati rendelet. Jogszabály továbbá a Honvédelmi Tanács rendkívüli állapot idején és a köztársasági elnök szükségállapot idején kiadott rendelete.

Másodsorban el kell határolni a két szabályzatot egymástól. A rendvédelmi hivatásetikai kódex anyagi jogi szabályokat tartalmaz, míg – ahogyan a neve is jelzi – az etikai eljárási szabályzat eljárási szabályokat tartalmaz.

A könnyebb átláthatóság miatt a két szabályzatot egységes anyagban helyezték el, keretét a közös szabályok, a preambulum és a zárórendelkezések adják.

A preambulum a jogszabályi, az alapszabály a felhatalmazást rögzíti a szabályzatok megalkotására, a zárórendelkezésekben a rendvédelmi kar polgári nemzetbiztonsági szolgálatok tagozatra vonatkozó külön rendelkezés, illetve a rendvédelmi kar közzétételi kötelezettsége és a hatálybalépés – 2013. június 28. – található.

A rendvédelmi hivatásetikai kódex hat, míg az etikai eljárási szabályzat tizenkét fejezetből áll, az egyes fejezetek pontokra tagolódnak.

Rendvédelmi hivatásetikai kódex

A kódexhez alapul a Magyar Rendészettudományi Társaság *A Belügyminisztérium hivatali szervezetei, a minisztérium hivatali tevékenységét segítő szervezetek, valamint a belügyminiszter irányítása alá tartozó önálló szervezetek közszolgálatot végző munkatársai etikai kódexének alapelvei* című anyaga szolgált.

A kódex céljának deklarálása után következik a hatály megadása. A személyi hatálya a rendvédelmi kar tagságára, a tárgyi hatálya pedig azokra a magatartásformákra terjed ki, amelyek elbírálását jogszabály nem utalja más eljárás hatálya alá.

A kódex III. fejezetében meghatározza a rendvédelmi hivatás etikai alapelveit³, a IV. fejezet pedig tartalmazza az alapértékeket és követelményeket: törvényesség, a köz és az állampolgárok szolgálata, a tisztesség követelménye, professzionalizmus, minőségi munkavégzés, felelősségvállalás, konstruktív kritikai attitűd, innováció, elkötelezettség, megbízhatóság, a társadalmi elfogadottság erősítése.

³ A hivatásos állomány tagjai tekintetében különösen: hűség a hazához és a nemzethez, a nemzeti érdekek előnyben részesítése, a méltóság és a tisztesség, az előítéletektől való mentesség, a pártatlanság, a szakszerűség, az együttműködés és az arányosság. A fegyveres szerv alkalmazozottai tekintetében különösen: az elkötelezettség, a nemzeti érdek előnyben részesítése, a tisztesség, az előítéletektől való mentesség és az együttműködés. Az előzőeken túlmenően a vezetők vonatkozásában támasztott további etikai alapelvek: a példamutatás, a szakmai szempontok érvényesítése és a számonkérési kötelezettség.

Az V. fejezet taglalja azokat az általános erkölcsi követelményeket, amelyek betartására törekednie kell a Magyar Rendvédelmi Kar tagjainak a munkavégzésük idején és a magánéletükben.

Újdonság az internetes kommunikációra vonatkozó követelmények felsorolása. A kódexbe bekerülés alapvető oka volt, hogy a közösségi oldalakon számos egyenruhás fénykép, videó található, amelyek alkalmasak lehetnek visszatetszés kiváltására, illetve visszaélésre is, például fegyver „kölcsonadása” gyerekeknek, lövészetten fegyverrel „pózolás” (közben a bevetési egység egyes tagjai jól felismerhetők).

A korrupcióval kapcsolatban megfogalmazták, hogy a rendvédelmi kar tagja vezetőként és beosztottként törekedjen a korrupció megelőzésére.

A kódex végül az összeférhetetlenségről fogalmaz meg ajánlásokat, és a vezetőkre vonatkozó sajátos magatartási követelményekkel zárul.

A Magyar Rendvédelmi Kar Etikai Eljárási Szabályzata

Az eljárási szabályzat I. fejezetében az etikai vétség Hszt. szerinti fogalmát rögzítik [Hszt. 29/C § (13) bek. második mondat]. Tekintettel arra, hogy jogszabály definiálja azt, így attól az eljárási szabályzatban nem lehet eltérni.⁴

A II. fejezet az etikai vétségért való felelősséget, míg a III. fejezet a felelősséget kizáró okokat szabályozza (tévedés, önhibán kívüli nem beszámítható állapot, téves feltevés, kényszer, fenyegetés, parancs vagy utasítás).

A IV. fejezet a bizonyítás elveit és eszközeit tartalmazza. Kiemelném, hogy a bizonyítás a bejelentőt, hivatalból való eljárás esetén a rendvédelmi kar tagját, vagy a jelzést tevő állami vagy önkormányzati szervet terheli, és az etikai eljárás alá vont személy nem kötelezhető ártatlanságának bizonyítására.

Az V. fejezetben az eljárási szabályzat az etikai ügyekben eljáró szerv – a háromfős etikai tanács – megalakulásának, kijelölésének és az összeférhetetlenségnek a szabályait rögzíti.

Fő szabályként az etikai ügyben eljáró etikai tanács tagjai az etikai eljárással érintett személlyel azonos állományba tartozó rendvédelmi kar tagozat etikai bizottságának tagjai közül kerülnek ki, tehát rendőr esetében rendőr, tűzoltó esetében tűzoltó stb. Ez a szabály garancia arra, hogy olyan szemé-

⁴ Etikai vétséget követ el az, aki a Hszt. 70/B §-ának rendelkezéseit, a rendvédelmi hivatásetikai kódexnek a fegyveres szerv hivatásos állományú tagjaira a rájuk vonatkozó – illetve közalkalmazottai esetén a rendvédelmi hivatásetikai kódexnek a fegyveres szerv közalkalmazottaira vonatkozó – előírásait, valamint az alapszabály vagy az etikai eljárási szabályzat rendelkezéseit megszegi.

lyek vegyenek részt az etikai eljárásban, akik maguk is ugyanabban a szervezetben dolgoznak, ismerik a belső viszonyokat.

A VI. fejezet tartalmazza az elévülési időtartamot, amely az etikai vétséget megvalósító cselekmény elkövetésétől számított egy év, vagy az arról való tudomásszerzésétől számított három hónap.

A VII. fejezet rendelkezik az etikai eljárás megindításának a módjairól (bejelentésre, hivatalból), és a VIII. fejezet részletesen rögzíti az etikai tárgyalás lefolytatásának eljárási szabályait, az egyes szervek feladatait, az értesítés és idézés szabályait, az etikai eljárás során született döntések, jegyzőkönyv alaki és tartalmi követelményeit, az eljárás felfüggesztésére és megszüntetésére vonatkozó rendelkezéseket.

A IX. fejezet tartalmazza az etikai eljárás jogkövetkezményeit. Figyelemmel arra, hogy ezeket⁵ a Hszt. taxatív felsorolja, így azoktól eltérni nem lehet.

Az eljárási szabályzat korábbi változataiban nem szerepelt jogorvoslat, a köröztetések során azonban sokan vetették fel a hiányát különböző indokokra hivatkozva (például: „*Az Etikai Tanács döntésének komoly következményei lehetnek, mind szakmai előmenetel, mind Szervezetben betöltött informális megbecsülés szempontjából. A fellebbezés hiánya így komoly aggályokat vet fel*”), ezért sor került az etikai bizottság elnökéhez történő fellebbezés lehetőségének beépítésére.

A XI. fejezet az etikai eljárásban keletkezett iratok kezeléséről rendelkezik, míg a XII. fejezet a titoktartási kötelezettséget rögzíti.

Befejezés

Cikkemben általános tájékoztatást adtam a Magyar Rendvédelmi Kar Rendvédelmi Hivatásetikai Kódexéről és Etikai Eljárási Szabályzatáról, a keletkezésén keresztül az intézményig. Remélem azonban, hogy a szabályok gyakorlati alkalmazására egyáltalán nem kerül sor.⁶

Írásomat *dr. Jozsef Balga* rendőr ezredes, a Pozsonyi Rendőrákadémia tár- és idegenrendészeti tanszék tanszékvezetőjének gondolataival zárom: „*Az etikai kódex szakma tagoknak kötelező dokumentum, közértékelés forrá-*

⁵ Szolgálati viszonyban álló taggal szemben: fegyelmi eljárás kezdeményezése a fegyelmi jogkör gyakorlójánál; az állományilletékes parancsnoknál a kifogástalan életvitel ellenőrzésének kezdeményezése, az etikai eljárás megszüntetése, közalkalmazotti jogviszonyban álló taggal szemben: fegyelmi eljárást kezdeményezése; az etikai eljárás megszüntetése.

⁶ 2014. április hónapig még nem indult etikai eljárás.

sa, növeli a hivatás presztízsét a társadalomban, és preventíven szolgál az adott hivatás tagjainak amorális viselkedésében. A kódex regulatív jellegű, védi a közérdeket, elfogadja a hivatás jellegzetességét, ellenőrizhető és ellenőrzött. Az etikai kódex tárgya normák rendszere, amely szabályozza a szakma tagjainak a felelősségét a kollégákhoz, a társadalomhoz és a kliensekhez. A kódex tartalmaz szabályokat és elveket, amelyek kifejezik a szakma erkölcsi ideáljait, valamint írásos formában megszabja a tiltásokat és rendeleteket.”